

Warszawa, 1 grudnia 2018 r.

Profesor Katarzyna Jankowska-Borzykowska

UMFC, Okólnik 2, 00-684 Warszawa

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zleceniodawca recenzji

Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Poznaniu na podstawie art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz. Ust. 2016 poz. 882 ze zmianami)powierzyła mi obowiązki recenzenta w przewodzie doktorskim p. mgr Błażeja Kwiatkowskiego, który przedstawił Radzie Wydziału prawidłowo przygotowaną dokumentację zgodnie z paragrafem 1 ust. 1-2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. Z 2016 r., poz. 1586 ze zmianami).

W tej sprawie otrzymałam pismo prof. zw. dr hab. Alicji Kledzik, Dziekana Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu.

Pismo dotyczy uchwały Rady Wydziału w sprawie wszczęcia na wniosek mgr Błażeja Kwiatkowskiego przewodu na stopień doktora sztuki muzycznej w dziedzinie sztuki muzycznej, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Praca

Jako wyznaczonemu przez Radę Wydziału recenzentowi pracy doktorskiej mgr Błażeja Kwiatkowskiego przekazano mi do recenzji pracę Doktoranta pt. **"Fortepianowe środki ekspresji w twórczości Jerzego Sokorskiego na przykładzie wybranych dzieł kompozytora"**.

Praca została napisana pod kierunkiem prof. AM dr hab. Laury Kluwak-Sobolewskiej z Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu.

Otrzymałam:

- pracę pisemną
- dzieło zapisane na nośniku elektronicznym
- dokumentację dorobku artystycznego
- pełną dokumentację Rady Wydziału Instrumentalnego AM w Poznaniu z dnia 20 marca 2017 r.
- komplet nut wykonywanych utworów
- do dokumentacji i opisu swej działalności p. Błażej Kwiatkowski dołączył również opinię prof. Waldemara Andrzejewskiego- pozytywną, jak również pozytywną opinię prof. Sławomira Kamińskiego, kierownika studiów doktoranckich w AM w Poznaniu.

Podstawowe dane o kandydacie:

Urodzony ██████████ w Toruniu, Błażej Kwiatkowski, po ukończeniu szkół I i II st. w swym rodzinnym mieście kontynuował studia w AM w Poznaniu im. I. J. Paderewskiego, które to ukończył z wyróżnieniem zarówno na I jak i na II stopniu. Był studentem prof. Andrzeja Tatarskiego i dr hab. Macieja Pabicha. W ramach wymiany Erasmus odbył studia w Joseph Haydn Konservatorium w Eisenstadt w Austrii pod kierunkiem prof. Stanisława Tichonowa, w kolejnym roku zaś rozpoczął regularne studia w tej uczelni. Obecnie p. Kwiatkowski jest słuchaczem III roku studiów doktoranckich w AM Poznaniu. W roku 2015 odbył 3- miesięczną praktykę jako pianista-korepetytor w Gesangstudio Jagna Sokorska-Kwika w Gelsekirchen w Niemczech. Błażej Kwiatkowski brał udział w kursach prowadzonych przez wybitnych pedagogów w Polsce i za granicą, takich jak: Reiner Becker, Peter Feuchtwanger, Paul Gulda, Martin Hughes, Andrzej Jasiński, Janusz Olejniczak, Tim Ovens, Katarzyna Popowa-Zydroń, Zbigniew Raubo, Jerzy Sterczyński czy Józef Stempel. Współpracował z Toruńską Orkiestrą Symfoniczną, grając z nią koncerty – np. Koncert d-moll op. 70 Antoniego Rubinsteina czy Totentanz F. Liszta. Od lat współpracuje z kompozytorami związanymi z województwem Kujawsko-Pomorskim: Magdaleną Cynk-Mikołajewską, Ewą Fabiańską-Jelińską, Jędrzejem Rocheckim. Doktorant uczestniczy w konferencjach i sesjach naukowych, prowadzi intensywną działalność badawczą. W kręgu zainteresowań Doktoranta ważne miejsce zajmuje wykonawstwo repertuaru na fortepianach XIX- wiecznych. Umiejętność gry na nich kształcił u cenionych muzyków specjalizujących się w tej dziedzinie: Tobiasa Kocha, Andreasa Steiera i Sheili Arnold. W grudniu 2016 roku nakładem wytwórni DUX ukazała się płyta, na której- wraz ze śpiewakami- Elżbietą Nowotarską- Leśniak, Justyną Reczeniedi i Marcinem Bronikowskim zarejestrował komplet pieśni Fryderyka Chopina. Otrzymałam egzemplarz owej płyty wraz z dokumentacją, bardzo za to dziękuję, to bardzo ciekawe i cenne nagranie.

Pianista stale współpracuje z Jagną Sokorską, pomagając Jej w prowadzeniu indywidualnych lekcji śpiewu i w kursach mistrzowskich. To właśnie pod Jej okiem pracował nad pieśniami autorstwa Ojca Jagny- Jerzego Sokorskiego.

Doktorant pracuje obecnie jako nauczyciel gry na fortepianie oraz akompaniator w Publicznej Szkole Muzycznej I st. w Górsku.

W roku 2015 Błażej Kwiatkowski otrzymał stypendium artystyczne Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Jest ponadto członkiem Pomorskiego Towarzystwa Muzycznego.

W okresie objętym dokumentacją pianista wykonał wiele ciekawych koncertów, solowych i kameralnych- w tym kompozytorskich. Na szczególną uwagę zasługują tu przede wszystkim koncerty z orkiestrą, które wymieniłam wcześniej, oraz szereg niezwykle ciekawych koncertów muzyki współczesnej- a zatem kompozytorskich, jak np. Astronomiczny Koncert Kompozytorski z cyklu Szkolna Partytura w Toruniu w 2009 r. i w Szafarni(rok później) czy Koncert na Ciała i perkusję w Centrum Kultury Zamek w Poznaniu 31. 01. 2015 r. Reprezentował również swoją uczelnię na koncercie wymiennym z UMFC w Warszawie, wykonując Wariacje na temat walca Diabellego op. 120 L. van Beethovena. Występował również za granicą, w tym m. in. W Chinach, wykonując repertuar chopinowski, solowy i kameralny.

Uczestniczył jako pianista-korepetytor w kursach mistrzowskich. Występował również z referatami naukowymi w Akademickim Forum Doktorantów w AM w Poznaniu. W roku 2010 otrzymał stypendium naukowe w poznańskiej Uczelni.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgr Błażeja Kwiatkowskiego składa się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym- płyta CD- oraz dysertacji doktorskiej pisemnej.

Opis dzieła nagranego

Jerzy Sokorski

1. Gawot
 2. Wariacje
 3. Fantazja na obój i fortepian
 4. Nie mów dziecinie, śł. Stanisław Młodożeniec
 5. Dwa wiatry, śł. Julian Tuwim
 6. Maj 1939, śł. Antoni Słonimski
 7. Tęsknota, śł. Leopold Staff
 8. W pociągu, śł. Władysław Broniewski
 9. Cisza morska, śł. Adam Mickiewicz
 10. Z pamiętnika Zofii Bobrówny, śł. Juliusz Słowacki
- 5 Pieśni Ludowych
11. A w tym lasku
 12. W zielonym gaju

13. Wesola, wesola nocka
14. Co ty masz, dziewczyno
15. Oj hasa! ci ja
 Suita góralska
16. Marsz zbójnicki
17. Drobny
18. Krzesany
19. Aria
20. Finał
21. Ginko biloba, sł. Johann Wolfgang von Goethe, przeł. J. Sokorski
22. Skroń znużoną pochylam, sł. Bolesław Leśmian
23. Święta dziewczynko z zapałkami, sł. Jan Twardowski
24. A potem, sł. Krzysztof Kamil Baczyński
25. Niebo, sł. Jan Lechoń
26. Kobieta trzymająca wagę, sł. Jacek Kaczmarski

Wykonawcami dzieła są: Justyna Reczeniedi-sopran, Adam Kruszewski- baryton, Zbigniew Malak- tenor, Paulina Dołęgowska- obój, Błażej Kwiatkowski- fortepian. Nagrania dokonano w Studio Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego w dniach 19 kwietnia, 23 i 30 maja oraz 2 czerwca 2018 roku. Realizatorem nagrania była Julita Emanuiłow.

Z wielką uwagą wysłuchałam nagrania twórczości Jerzego Sokorskiego. Zarówno bowiem uzasadnienie podjęcia tematu dotyczącego tej właśnie twórczości jak i zajęcie się przez doktoranta fortepianowymi środkami ekspresji bardzo mnie zainteresowały. Nagranie zaś podobało mi się bardzo ze względu nie tylko na ciekawy, nie znany repertuar, ale przede wszystkim na walory pianistyczne i wyobraźnię p. Błażeja Kwiatkowskiego.

Bardzo żywe i stylowe wykonanie utworów solowych, połączone z dobrą i staranną realizacją uwag kompozytora to niemalże ilustracja podjętego tematu o fortepianowych środkach ekspresji w twórczości Jerzego Sokorskiego. Ale nie tylko. Takie podejście do realizacji kolorów, ekspresji, harmonii, frazowania czy różnicowania planów dynamicznych dotyczą grania na fortepianie w szerszym aspekcie, zarówno w wykonawstwie solowym jak i kameralnym.

Na płycie uwagę zwraca nadawanie charakteru każdej kompozycji, poszukiwanie stylu kompozytorskiego, wierność tekstowi, operowanie rejestrami, śpiewność tematów, słuchanie głosów i harmonicznym odniesień. Fantazja na obój i fortepian posiada od początku charakter improwizacyjny, oboje wykonawcy znakomicie realizują współpracę, słyszą utwór wspólnie. Pianista znakomicie operuje pedalizacją, dostosowując ją do możliwości i brzmienia oboju. Świetna współpraca kameralna. Współpraca ze

śpiewakami również wydaje mi się wzorcowa. Pianista tworzy bazę i klimat, balans jest znakomity, artykulacja świetna. Wytwarza się właściwa atmosfera ściśle związana z treścią poetycką pieśni. Wyróżniłabym tu w pieśniach starszych Tęsknotę- świetna kolorystyka i wybudowanie formy, Cisza morską- znakomita realizacja sugestii kompozytora- "Jakby w zamyśleniu"- pianista oddaje to rodzajem i kolorem dźwięku, różnicuje rejestry, całość interpretacji ściśle wiąże się z poezją. A czasem jest to niezwykle trudne w przedstawianym repertuarze- np. W pieśni "Z pamiętnika Zofii Bobrówny", gdzie przebiegi harmoniczne i rytmiczne są trudne, skomplikowane i mało urodziwe, przynajmniej moim zdaniem. Podobały mi się natomiast pieśni ludowe, a to ze względu na dobrą współpracę, żywy, ilustrujący fortepian i zmienność charakteru każdej pieśni. Suita góralska na fortepian solo również podobała mi się, aczkolwiek czasem miałam wrażenie iż nadmiar zapisanych w partyturze akcentów pionizuje nieco prowadzenie narracji. Ale rozumiem, że życzenia kompozytora muszą być przez wykonawcę realizowane i szanowane.

Pieśni późniejsze, przedstawione wraz z p. Justyną Reczenied- znakomitą śpiewaczką związaną z rodziną Sokorskich- kształciła się bowiem u Jagny Sokorskiej-Kwika, są nieco bardziej skomplikowane kolorystycznie. Artyści mają interpretacje przemyślaną, bogatą, tekst poetycki jest pięknie podany i świetnie ilustrowany przez fortepian. Podoba mi się tu również dobór repertuaru. Ukazuje ciekawe połączenie świetnej poezji z muzyką, również poezji wyrażającej pewne stany emocjonalne trudne do zdefiniowania i wyjaśnienia. W tym wykonaniu partia fortepianu jest z owym słowem poetyckim nierozdzielnie złączona, panu Kwiatkowskiemu udało się to zwłaszcza w pieśni "A potem" do słów K.K.Baczyńskiego czy też "Niebo" do poezji J. Lechonia.

Dzieło artystyczne oceniam wysoko.

Opis pracy

Jak wspominałam wcześniej- już sam temat pracy wydał mi się interesujący, nie tylko ze względu na możliwość zapoznania się z twórczością Jerzego Sokorskiego, którego pamiętam sprzed lat jako świetnego pianistę i dobrego, ciepłego człowieka, ale przede wszystkim ze względu na fortepianowe środki ekspresji o których tu jest mowa. Może ja nazwałabym to raczej pianistycznymi środkami ekspresji, ale absolutnie nie jest to zarzut, każdy ma prawo ujmować temat tak jak uważa a recenzent po prostu ma obowiązek odnieść się do tematu i ocenić pracę. A oto jej zawartość:

Wstęp- autor wyjaśnia skąd wzięło się zainteresowanie osobą Jerzego Sokorskiego i Jego twórczością. Wiąże to ze współpracą z córką kompozytora- Jagną Sokorską-Kwika, faktem iż wraz z Nią prezentował publicznie dzieła Jej ojca. Autor wspomina, że Jego praca doktorska jest właściwie pierwszą monografią poświęconą osobie tego kompozytora i pianisty. Postawił sobie za cel osobiste dokonanie badań nad twórczością kompozytora a także przebiegiem Jego życia i drogi artystycznej.

Rozdział pierwszy – składa się z 2 podrozdziałów. W pierwszym autor opisuje **życie** kompozytora i pianisty, jego pochodzenie a następnie życie i drogę twórczą nie zawsze łatwą i jednoznaczną, a to głównie ze względu na skomplikowane czasy i uwarunkowania, w jakich przyszło żyć całej rodzinie Sokorskich.

Drugi podrozdział traktuje o **twórczości** Jerzego Sokorskiego, omawianej szczegółowo i po kolei, wraz z analizą poszczególnych dzieł. Autor zwraca też uwagę na fakt, iż najbardziej ciekawa i charakterystyczna dla Jerzego Sokorskiego była twórczość pieśniarska, tworzona często do poezji wybitnych poetów nie tylko polskich ale też światowych (Jerzy Sokorski doskonale władał językiem niemieckim, co z pewnością

otworzyło przed nim możliwość studiowania poezji Schillera, Heinego, Goethego i innych wielkich poetów). Być może wpływ na to miał fakt związku małżeńskiego z Bogną Sokorską- Słowikiem Warszawy oraz karierą córki Jagny- też śpiewaczki. Kompozytor wszędzie słyszał muzyczne bel canto, śpiew miał dla niego wielkie znaczenie, sam również miał zwyczaj właśnie śpiewać na fortepianie, był bardzo dobrym pianistą, który wspaniale partnerował Żonie i innym wielkim śpiewakom sobie współczesnym.

Rozdział 2-Ekspresja muzyczna w twórczości Jerzego Sokorskiego.

Następuje tu omówienie definicji fortepianowych środków ekspresji- a więc wyrazu w muzyce i tego, jakimi środkami ów wyraz pianista może osiągnąć. Rodzaj środków ekspresji koniecznych do osiągnięcia dealnego dzieła danego kompozytora autor wiąże z koniecznością prześledzenia drogi od powstawania utworu aż do jego konkretyzacji dźwiękowej. To zapis muzyczny bowiem staje się inspiracją dla wykonawcy, który ten zapis odczytuje, interpretuje a następnie wykonuje. A zatem środkami ekspresji muzycznej, zdaniem autora pracy, są wszystkie współczynniki muzyczne, świadomie wykorzystane w procesie prowadzącym do urzeczywistnienia utworu muzycznego. A są to: struktura dźwiękowa wraz ze wszystkimi elementami dzieła muzycznego. Podrozdział drugi to Estetyka muzyczna Jerzego Sokorskiego- brzmieniowość, inspiracje, wpływy. Tu autor omawia znaczenie współpracy ze śpiewaczką tej klasy co Bogna Sokorska i inni wielcy współcześni Jerzego Sokorskiego. Znaczenie ma tu również specjalny dobór poezji będącej bazą powstawania liryki wokalne pióra kompozytora.

W Rozdziale III – Opis i analiza utworów stanowiących dzieło artystyczne pracy doktorskiej p. Kwiatkowski omawia najpierw **utwory instrumentalne**, przybliżając okoliczności ich powstania, zastosowane środki wyrazu oraz formę, dodając do tego własne spostrzeżenia i propozycje własnych rozwiązań pianistycznych.

Następnie w podrozdziale pt. **Liryka wokalna** omawia szczegółowo zarówno dobór i wymowę poezji- cytując zresztą wszystkie wiersze, służące za teksty pieśni, jak również omawia i sugeruje, jakimi środkami pianista może osiągnąć jedność z poezją i z partnerem- wokalistą w każdym z wykonywanych utworów. Omówione są wszystkie środki pianistycznej ekspresji oraz- co wydaje mi się bardzo cenne- związki poezji z muzyką, harmonią, muzycznym wyrazem. Autor nawiązuje również do znaczenia tempa w poszczególnych pieśniach, do znaczenia i sposobu realizacji akcentów, szczególnych zmian harmonicznnych i wieloplanowości dynamicznej. Bardzo ciekawe są to spostrzeżenia i uwagi! Autor opisuje również swój własny wkład w realizację poszczególnych utworów, często bowiem – zwłaszcza mając do czynienia z rękopisami- musiał sam korygować pewne rzeczy czy to brzmieniowe czy po prostu niewyraźnie zapisane bądź zatarte, a więc jego osobisty wkład w twórczość kompozytora był znaczny i świadczy o odwadze i wielkiej odpowiedzialności.

Następnie mamy **Zakończenie**- podsumowanie wszystkich spraw poruszonych w pracy, potem następuje obfita **bibliografia**, składająca się z 36 pozycji książkowych, kilku stron internetowych, 6 czasopism oraz wymienionych wydań nutowych pieśni Jerzego Sokorskiego.

Potem następuje **spis ilustracji** połączony z indeksem- niektóre pozycje są bowiem szczegółowo opisane czy przetłumaczone przez doktoranta.

Następnie dołączone są **abstrakty**- w języku polskim i w języku angielskim.

Opinia

Praca pisemna mgr Błażeja Kwiatkowskiego bardzo mi się podoba. Jest dobrze napisana, obejmuje wiele problemów dotyczących analizy ekspresji pianistycznej w twórczości Jerzego Sokorskiego, ponadto zawiera mnóstwo ciekawych faktów z życia kompozytora i jego rodziny. Ponadto mamy w tej pracy niejednokrotnie do czynienia z ciekawą analizą użytej w pieśniach poezji oraz jej związku z frazowaniem czy artykulacją. Na podstawie tej pracy postrzegam p. Błażeja Kwiatkowskiego jako wrażliwego młodego człowieka obdarzonego również pasją analityczną. Pisząc pracę często posługuje się nie tylko suchymi faktami ale również całą gamą emocji, co dobrze świadczy o nim jako o artyście. Myślę, że pracę można by wydać drukiem jako ciekawą pozycję literacką czy pedagogiczną, oczywiście po pewnej koniecznej korekcie językowej i literówkowej.

Konkluzja

Konkludując- oceniam pracę doktorską p. Błażeja Kwiatkowskiego wysoko, uważam że autor wniósł wiele nowego do analizy problemów wykonawczych zarówno muzyki kompozytorów polskich mniej znanych jak i do analizy związków muzyki z poezją. Bardzo wysoko oceniam również dzieło artystyczne, jest to cenne nagranie ze względu na repertuar częściowo dotychczas nie wykonywany, jak też na osoby współwykonawców- znakomitych śpiewaków i instrumentalistów. Niniejszym stwierdzam, że doktorant wykazał się głęboką wiedzą teoretyczną a także umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W ten sposób rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił wymagania art. 13 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę przyjmuję bez zastrzeżeń.

Prof. Katarzyna Jankowska-Botzykowska